

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigesimo-Octavo De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

De arrhis in remunerationem pudicitiae, nobilitatis, & dotis sponsae traditis
ab sponso, vel à viro vxori. §. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

in communibus, *lit. P. num. 8. Brunell. de sponsalib. concl. 2. 6. num. 3. Matienzo lib. 5. recopil. tit. 2. Rub. gloss. 2. num. 3.* quos omnes refert Sanch. & affirmat esse communem, & valde probabilem sententiam.

9. Nihilominus verior, & probabilior est contraria sententia, quam defendunt alii relati Cobarrub. *dicto §. 7. num. 7. & Gregor. Lopez dicta leg. 3. tit. 18. verbo tal vna* per textum ibi Sanch. *dicta disp. 3. §. num. 1. 4. Gutierr. de matr. cap. 18. num. 8. Coninch. disp. 2. dub. 1. §. num. 1. 5. Basil. Ponce lib. 12. cap. 19. in princ.* Ratio est, partim quia leges mutuarum arharum traditionem non reprobant, partim quia hæc mutua arharum traditio utilis est, siquidem violans fidem perdit arhas datas, & restituit acceptas, alio recuperante à se datas, & retinente acceptas. Et hæc ratio probat, esse arhas in eadem specie, & quantitate vtriusque constituantur. Neque lex *Quis se*, contrarium probat: loquitur namque de alienatione in qua tantumdem recipitur absque obligatione reddendi illud.

§. II.

Cui competant arhæ pignora matrimonij contrahendi?

1. Prædictæ arhæ pignora matrimonio contracto reddenda sunt concedendi.
2. Penam dupli, vel quadrupli adiectam arharum traditioni aliquibus placet spectato iure communi exclusam esse.
3. Verius est oppositum.
4. Hæc pena non debetur ante iudicis sententiam.
5. Proponitur obiectio, & soluitur.

1. Vm prædictæ arhæ traditæ sint in signa, & pignora matrimonij contrahendi, contracto matrimonio reddenda necessariò sunt ei qui eas concessit *ex leg. fin. Cod. de sponsalib.* quia iam rationem pignoris, & signi matrimonij contrahendi habere non possunt. At si matrimonium ob culpam tradentis arhas non contrahatur, eas amittit, si verò ob culpam recipientis, neque tradentis arhas matrimonium cessat, tenetur arhas & tantumdem ac arhæ aestimantur ex proprio patrimonio reddere ei à quo arhas accepit, vti habetur in *dicta leg. fin.* & merito id statutum est, ne arhas concedens subiret periculum illas amittendi iniuste resiliens, nullum subeunte qui eas recipit, nec tradidit. A qua lege, & dispositione excipiuntur minores 25. annorum qui ventam ætatis non impetrarunt; ij enim si arhas non tradiderunt, sed receperunt, satisfaciunt, si reddant acceptas, neque tenentur tantumdem reddere. Et idem est si eorum nomine parentes, vel tutores recipere promittendò matrimonium, sociis si ipsismet parentibus, vel tutoribus concedentibus, ipsique nomine proprio ad matrimonium obligarentur, eo tamen casu obligati essent arhas restituere, & tantumdem ac arhæ aestimantur, si per ipsos steter quominus matrimonium non contraheretur. Secus si ob culpam filiorum, vel bene aliis relatis docuit Sanch. *disputat. 3. 6. in fine. Egid. disputat. 2. dub. 3. num. 17. Basil. Ponce lib. 12. cap. 19. num. 4.* Præterea in *dicta leg. fin.* permittitur est contrahentibus nisi minores sint inter se convenire non solum de restitutione arharum, sed reddendo duplum, vel triplum ultra arhas, & in his fecerunt omnes Doctores conveniunt.

2. Duplex tamen est difficultas. Prima an hæc pena dupli, vel quadrupli adiecta arharum traditioni, habeat locum spectato iure canonico? Ratio dubitandi est, quia in *cap. gemmas de sponsalibus*, reprobatur obligatio de pena solvenda sponsalibus adiecta. At hæc solutio dupli, vel quadrupli est pura pena sponsalibus adiecta. Ergo Doctores alicuius reprobantur penam sponsalibus adiectam resilienti absque causa hæc penam tenentur reprobare. Præterea in huiusmodi pena eadem ratio prohibitionis videtur procedere, ac procedit in cuiuslibet alterius penæ constitutione, cum re ipsa tempore contractus non tradatur, & ob timorem illius matrimonij libertas minui possit. Atque ita in hac opinionem quamvis dubius inclinatur Gregor. *Lopez. d. leg. 8. tit. 18. part. 3. verbo, e vadas.*

3. Sed verior est communis sententia iure canonico correctam non esse prædictæ penæ applicationem, vt pluribus firmat Sanch. *disp. 3. 6. num. 1. Gutierr. cap. 18. de matr. num. 17. Duaren. de sponsalib. ad tit. ff. soluto matrimonio, §. 4. in fine. Egid. de Coninch. disp. 2. dub. 3. num. 1. 4. Basil. Ponce lib. 12. cap. 19. num. 2.* Nam correctio legum vitanda est quoad fieri possit, at ius civile expressè hæc penam arhis adiectam permittit, & omnem aliam, vt matrimonia libera sint, excludit. Ergo ius canonicum reprobans penam sponsalibus adiectam, intelligi debet de pena per se sumpta, & propria sponsalium, quæ à iure civili reprobatur, non de pena arharum contractui coniuncta, & à iure civili approbata, vt sic iura iuribus confirmata sint. Neque verum est eandem

esse rationem prohibitionis in hac pena dupli, vel quadrupli arharum, ac est in mera pena sponsalibus apposta, quia hæc plerumque in magna quantitate erit, cum nihil tempore contractus tradatur, ex quo limitationem recipiat. At pena dupli, vel quadrupli plerumque erit in exigua quantitate, cum ex arhis traditis recipiat restrictionem.

4. Secunda difficultas, & grauior est, an hæc pena dupli, vel quadrupli debeatur in foro conscientie ante sententiam iudicis? Pendet huius difficultatis decisio ex illa questione, an pena conventionalis debeatur ante iudicis sententiam saltem declaratoriam? Quam latè examinaui. 1. *P. tract. de legib. disp. 2. pun. 3.* vbi probabilis censui non deberi ante iudicis sententiam, nisi aliud expressis verbis conuentum sit. Quapropter in præsentem idem est dicendum non deberi penam dupli, vel quadrupli, quousque sententia iudicis accedat; neque satis esse si à parte petatur. Et quidem de pena quam *lex fin. Cod. de sponsalib.* statuit, vt recipiens, nec tradens arhas, si iniuste resiliat, reddat arhas, & illarum valorem, communis sententia defendit teste Sanch. *disp. 37. num. 1. Gutierr. de matr. cap. 18. num. 18.* non deberi ante sententiam iudicis, quia non est pena conventionalis, sed legalis. Verùm admitto non deberi ante sententiam iudicis, non quia est purè pena legalis, hoc enim non credo. Nam vt rectè notavit Coninch. *disp. 2. dub. 3. num. 18.* lex illa non statuit ultra arhas valorem reddere in penam al cuius culpa sed vt æqualitas in contractu seruetur, ne tradens arhas illas amitteret, nihil ex propriis amittens qui illas reciperet. At contrahentes præfati debent contrahere iuxta æquitatem à iure præscriptam, ergo recipiens arhas censendus est obligari ex contractu ad illas, & illarum valorem reddendum, ac proinde valor illarum debitus est non ex lege tantum, sed ea conuentione, sed quia est conuentio de pena soluenda ob violatam fidem, ideo sententiam iudicis requirit.

5. Solum obiecti potest, tradens arhas, & iniuste resiliens eas amittit nulla expectata iudicis sententia, ergo recipiens, illas illarumque valorem, & duplum, vel triplum ex conuentione debet amittere ante sententiam debet: quia non est præsumendum tradentem arhas velle se obligare ad illarum amissionem absque iudicis sententia, & nolle vt recipiens se obliget ad illarum valorem, & ad duplum, vel triplum amittendum, aliàs nec satis sibi prospiceret, nec suam causam æquam, & iustam faceret. Respondeo, hoc argumentum probare non solum non esse expectandam sententiam iudicis, vt arhæ, illarumque valor, & duplum illud, vel triplum reddatur, sed neque partis petitionem; nam si absque nouo consensu tradentis arhas, & iniuste à contractu resiliens retinentur ab eo qui eas recepit, sic absque noua illius petitione, illas, & earum valorem, & triplum, & quadruplum conuentum reddere debet recipiens, si iniuste resiliat: hoc autem pauci sunt qui admittant. Nam communiter petitionem partis vt necessariam exigunt ad obligationem iungendam, sicuti videtur est ultra Doctores in eo tract. de legib. relatis in *Egid. de Coninch. disp. 2. dub. 4. num. 1. Lestio cap. 20. m. 135. Basil. Ponce lib. 12. cap. 19. m. 5. Gutierr. cap. 18. num. 19.* Quapropter respondeo recipientem arhas, & iniuste à contractu resiliens obligatum esse eas reddere nulla expectata sententia iudicis, neque partis petitione: quia hæc non est pena contractui adiecta, sed est ipsius contractus natura, & essentia; quippe natura pignoris in securitatem matrimonij contrahendi concessi petit ipso iure reddi ad concedentem, si per ipsum matrimonium non steterit, quia non absolute donauit, sed sub conditione, quod culpabiliter, & iniuste committat contractus promissi executionem. At ultra pignus illius valorem reddere, & à fortiori duplum, & triplum accidentarium est contracti, & solum ex mutua conuentione debitum, ac proinde in penam, siquidem minores contrahere possunt, & arhas pignora recipere absque obligatione reddendi illarum valorem, vel duplum, aut triplum. Cum igitur expediens sit vt omnis pena conuentionalis in illius executione legalem imitetur, & hæc sententiam iudicis requirat, illa etiam pena reddendi arharum valorem, & duplum, vel triplum, quæ conuentionalis est, iudicis sententiam requirere debet. Neque præsumendum est aliter contrahentes velle, nisi aperte expriment. Satis enim sibi prospiciunt, & suam causam æquam, & iustam reddunt, eo ipso quod recipiens arhas, & iniuste resiliens eas statim reddere teneatur, & accedente iudicis sententia obligetur ad reddendum illarum valorem, & duplum, & triplum.

§. III.

De arhis in remunerationem pudicitie, nobilitatis, & dotis sponsæ traditis ab sponso, vel à viro vxori.

1. Explicatur huiusmodi arhæ.
2. An sponsa retinere arhas possit, si virgo non sit.
3. Affirma.

3 Affirmatiuè respondetur.

4 Concedi possunt: ha arrha ante, & post matrimonium.

1. **H**ucusque de arrhis spectato iure communi loquuti sumus, nunc de arrhis spectato iure nostro regio. Arrha igitur in Hispania donationi propter nuptias successerunt, vt habetur leg. 1. tit. 11. part. 4. tametsi ab ea donatione, vt initio huius puncti aduertit longe distent. Hæc igitur arrhæ conceduntur ab sponso sponsæ non in signum, & pignus matrimonij contrahendi, cum etiam à marito post contractum matrimonium dari possint, sed in præmium virginitatis sponsæ ab sponso lædendæ, & in compensationem, seu remunerationem nobilitatis ipsius, & dotis receptæ, vt colligitur ex leg. 50. & seqq. Tauri, & tradit Sanch. lib. 6. de matr. disp. 1. num. 1.

1. Quapropter non solum virgini, sed etiam viduæ concedi possunt, quia non necessario conceduntur in præmium virginalis pudicitia, sed in præmium pudicitia vidualis, & remunerationem dotis receptæ concedi poterunt, vt probat lex 1. tit. 2. lib. 3. fori, & docent Gregor. Lopez leg. 87. verba segun fuero tit. 18. part. 5. & leg. 1. verbo en España ad finem, tit. 11. part. 4. Anton. Gomez, leg. 52. Tauri num. 13. Gutierr. de matr. cap. 19. num. 9.

2. Ex quibus illa grauis quæstio deciditur. An sponsa, quam virginem esse sponsum credebat, cum tamen non sit, retinere arrhas sibi traditas possit? Et licet aliqui Doctores, vt Castillo leg. 56. Tauri num. 20. Cordab. in sum. q. 135. Ludouic. Lopez 1. part. instructor. cap. 76. §. prater ea. Vega, lib. 1. sum. casu 387. Man. 1. t. sum. cap. 208. num. 12. negare videantur, eo quod ipsi in præmium virginitatis fuerint concessæ argum. leg. res uxoris, Cod. de donat. inter vir. & vxor. Sublata autem virginitate cessat causa finalis concessionis, argum. leg. 2. §. fin. de Donationib. At communis sententia contrarium firmat, vt multis comprobatur Sanch. leg. 6. de matr. disp. 27. à n. 4. Gutierr. de matr. cap. 19. num. 8. ea præcipue ratione, quia arrhæ non tam in præmium virginitatis, quam in remunerationem nobilitatis sponsæ, & dotis receptæ conceduntur, siquidem succedunt antiquæ donationi propter nuptias, quæ ob prædictas causas concedebatur. Quando autem causa finalis adæquatè non cessat, nullatenus cessat dispositio, vt probauit tract. de legib. disp. 5. pun. 1. Neque ex eo quod tradens arrhas non foret illas traditurus, si sciret sponfam virginem non esse, inferendum est traditionem nullam esse, quia est error ad summum circa causam minus principalem, vel vt melius dicam circa impulsuam, & extrinsecam, ex quo non vitiatur actus, sicuti non vitiatur elemosyna data pauperi, cui non daret, si sciret virum religiosum non esse, quia pauperis probitas non est causa finalis elemosynæ, sed impulsiva. Quoad ad verum est, vt etiam in infermento donationis sola apposita fuerit causa virginitatis ad arrhas concedendas, id exitum admodum est ex stylo imperio Tabellionum fieri, & non ex voluntate contrahentium, ac proinde donationem non immutare, vt docet Gregor. Lopez. leg. 87. tit. 18. par. 3. verbo, segun fuero. Valafcus cons. 1. num. 4. & conducut tradita per Tiraque. leg. si nunquam in presat. num. 126. Cod. de renouand. donat. Anton. Gomez. 2. var. cap. 4. numero 22. Gutierr. Authent. Sacramenta puberum, num. 101. Cobarub rub. de testam. 2. p. num. 14.

3. Hæc arrhæ concedi possunt ante, & post initum matrimonium ex leg. 87. tit. 18. part. 3. ibi arras, y donaciones facem los maridos a sus mujeres, & leg. 2. tit. 11. part. 4. dicitur, las dotes, e las donaciones que hace el marido a la mujer & c. leg. 5. Tauri ibi el marido dar mas arras a su mujer. Et leg. 52. ibi, no auiedo arras en el tal casamiento, e matrimonio. At iuxta communem vsum non nisi post consummatum matrimonium maritus, & vxor appellantur, nec matrimonium dicitur, nisi quod per verba de presenti contrahitur, ergo, & c. Deinde donatio arrharum est multum distat ab antiqua donatione propter nuptias, in illius tamen locum successit, vt deciditur in leg. 1. tit. 11. part. 4. At iure communi donatio propter nuptias constante matrimonio fieri poterat, leg. inter eos ff. de donat. inter vir. & vxor. & leg. si constante, & leg. cum à matre, Cod. de donationib. ante nupt. Ergo donatio arrharum constante matrimonio fieri poterit. Tertio donatio, quæ prohibetur inter coniuges est liberalis, & gratuita, vt colligitur ex leg. 3. §. sciendum ff. de donat. inter vir. & vxor. & ex cap. fin. eodem tit. At hæc arrharum donatio non sic se habet, cum non ex mera liberalitate procedat, sed in remunerationem pudicitia, nobilitatis, & dotis sponsæ. Ergo licita est: si quidem inter coniuges licita est remuneratoriæ donatio, vt multis comprobatur Sanch. lib. 6. de matr. disp. 6. à n. 2. Atque ita tradunt aliis relatiis Ant. Gomez leg. 52. Tauri. n. 12. Cobarub. 4. decret. 2. part. cap. 3. §. 7. n. 12. Matien. lib. 1. 5. recopil. tit. 2. leg. 2. gloss. 2. num. 2. Gutierr. lib. 3. pract. quæst. 43. num. 5. & de matr. cap. 19. num. 13. Sanch. lib. 6. de matr. disp. 29. n. 2. tametsi Gregor. Lopez dicta leg. 1. verbo, en España tit. 11. part. 4. & Molina. Iulian. 2. de iust. disp. 431. §. d. vltimo, contrarium sententia videantur.

§. IV.

In qua quantitate, & ex quibus bonis hæc arrhæ concedi possint?

1. Prædicta arrha excedere non possunt spectato iure nostro regio decimam bonorum partem donantis.
2. Quæ bona qualiter computanda sint ad huiusmodi excessum.
3. Plures censent ad decimam computationem bona quæ concedent bonæ fide possidet esse computanda.
4. Verius est sola ea quæ propria sunt computanda esse.
5. Satisfit oppositè.
6. Quæritur in possessore maioratus bona computanda sint.
7. An arrha promissa à marito habente filios prioris matrimonij extrahenda sint ex cumulo hereditatis, vel solum de quinta bonorum parte? Afferitur ex sola quinta bonorum parte.

1. **P**ondè prædicta arrharum donatio excedere non potest spectato iure regio Hispaniæ decimam bonorum partem donantis, ne hac via coniuges se mutuo spoliem, vt habetur leg. 1. tit. 2. lib. 3. fori & leg. 50. Tauri, quæ hodie est lex 2. tit. 2. lib. 5. compilar. vbi expressè cauetur huic legi renouari non posse. Quod intelligendum est, quod donans promittens arrhas est is qui sponsalia, vel matrimonium contrahit, secus si alius tertius nomine proprio promitteret, vel donaret non quidem ex bonis sponsi, hoc enim esset, ac si ipse sponsum promitteret, sed ex bonis propriis. Quia lex tit. 2. de lus arrhas lib. 3. fori, quæque approbatur leg. 50. Tauri solum computationem contrahentis restituit, ne decimam excederet: tibi: todo home que casare no puede dar mas arras a su mujer del diezmo. Ergo respectu aliorum, qui arrhas donare, vel promittere possunt ius commune intactum manet. At iure communi nulla est facta restrictio in arrharum concessione. Ergo alij ab sponso concedentes arrhas nomine proprio, & ex propriis bonis poterunt in qualibet quantitate concedere, vt comprobatur Sanch. lib. 6. disp. 29. num. 18. Gutierr. de matr. cap. 19. num. 25.

2. Vt autem constet, an arrharum constitutio excedat, vel non excedat decimam bonorum partem ipsius constitutis, ea tantum bona computanda sunt, quæ donans habet tempore donationis, seu promissionis arrharum, non quæ postmodum habiturus est nisi aliud fuerit expressum, vt rectè aliis relatis docent Gutierr. lib. 3. pract. quæst. 42. num. 2. & de matr. cap. 19. num. 18. Sanch. lib. 6. disp. 29. num. 6. Non enim nostra reputanda sunt nisi ea quæ actu possidemus, maxime in obligationibus inducendis leg. si postularis 76. §. 1. ff. de verb. obligat. & leg. si mandauero. §. si cuius ff. mandati & leg. si ita legatum, Cod. de res pignori. Neque his obstat lex fin. Cod. de res pignori & leg. 5. tit. 13. part. 5. vbi sub hypotheca bonorum non solum præsentia, sed etiam futura intelliguntur. Nam vt rectè Sanch. dicta disp. 29. num. 7. inquit id est speciale in hypotheca: eo quod ex comprehensione bonorum futurorum non extendatur obligatio, sed obligationis securitas. Secus verò est dicendum vbi ex comprehensione futurorum bonorum obligatio esset extendenda, vti præsentis coniugit. Quocirca si tempore promissionis arrharum nulla bona habeas, tametsi ea habeas tempore quo arrhas concedis, nulla est promissio, nec donatio, vt rectè tradunt Sanch. & Gutierr. supra à aduersus Baeza, & Azebedo, quia non ex futuro euentu, sed ex præsentis promissio regulanda est; si quidem promittis arrhas ex tuis bonis, bona autem futura non sunt, sed erunt. Verum si expressè de bonis non solum præsentibus, sed futuris arrhas promitteres, sicuti facere potes ex leg. 2. tit. 2. de lus arrhas lib. 3. fori, donatio data est facultas eligendi tempus, in quo bonorum computatio fiat, ne decimam partem illorum excedat, vt rectè Anton. Gomez leg. 50. Tauri num. 13. Gutierr. lib. 3. pract. quæst. 42. num. 2. & de matr. cap. 19. num. 17. Sanch. disp. 29. num. 5. Bona autem tradentis, vel promittentis arrhas sunt quæ remanent deducto ære alieno; quia ea quæ aliis debentur, nostra censeri non debent. Leg. sub signatum ff. de verb. significat. & multis comprobatur Gutierr. quæst. 42. ferè per totam. Sanch. disp. 29. num. 11. & 12. Inter hæc autem bona computari debent officia tabellionatus, rectoris vrbium, & quælibet alia vendibilia, quia cum vendi possint, & pretio æstimari vt pars bonorum habenda sunt. Item comparari debent omnia illa bona, quæ tibi debentur, & ad quæ recuperanda habes actionem, quia moraliter tua sunt. leg. bonorum ff. de verb. significat. & tradit Sanch. num. 13. & Gutierr. à n. 17.

3. Sed an ad decimam computationem sufficiat bona fide tempore promissionis bona tanquam propria possidere, tametsi postea inuincantur, vel alias constet propria non esse? Grauis est controuersia, in qua Roderic. Suar. leg. 1. tit. 2. lib. 3. fori. ver. nota tamen. Anton. Gomez leg. 51. Tauri, num. 13. Baeza de nep. meliorandis filiabus ratione dotis. cap. 31. num. 17.